

tiskarski izdelek, ki smo ga vajeni pri tvrdki Walter de Gruyter & Co. —

V Ljubljani.

Mantuani.

Ant. Václavík, Podunajška Dedina (Vydavateľsko Družstvo) Bratislava, 1925.

Avtor je 408 stranem besedila pridal še ilustracije v jasnejši pregled. Horvatský Grób, kakor se imenuje Dedina, je mala, znamenita krajina, ki obsega le nekoliko vasi severovzhodno od Bratislave pod malimi Karpati. Ravno po tej knjigi je postala Dedina kljub njeni majhnosti znana. Že ime samo Horvatský Grób, jasno izraža izvor in pravo domovino te male naselbine. Kot otok živi s svojo lastno etnografijo med velikim češkoslovaškim narodom.

Vasi precizno popisujejo in govore o hrvatski kali in hrvaškem etnografskem življu, odkoder izvira to svojevrstno slovansko pleme. Vsa njihova ljudska umetnost bazira na hrvaški, deloma tamošnjim prilikam primerno umešana češkoslovaški narodni umetnosti. Vendar je pa umevno, da so se izvoru pridružile marsikateri smernice obmejnih plemen, tako ogrske in nemško-avstrijske.

Življenje Dedine predstavlja neko gotovo skupnost. Po več rodbin živi pod eno streho, ki obsega 4 prostore: kuhinjo, katera spominja na mestne renesančne — prednjo in zadnjo »izbo« ali kamro. Razen najpotrebnejšega so vidne vsepovsod figure iz fajence, bogata dekoracija; tudi na pohištvu so v živih barvah izražene bordure, vitice in okrasi, dalje vezene z različno in bogato tehniko, svete slike, slikane na steklo — vse delo ženske roke, ki ustvarja te umotvore brez vsakih predlog. Ni nikjer lepšega in bogatejšega okrasa kakor pri tem plemenu in nikjer toliko razvitega oku-

sa, kar se tiče ornamentike in barv, kakor pri njih. Vendar izražajo vsepovsod gotovi znaki hrvaški tip. Tudi noše in vezene so izredno pestre, lepih barvnih sestav, bolj slovaškega kroja, vendar imajo v sebi nedvomno še kljub stoletjem, ki so že pretekla, veliko južnoslovaškega duha ohranjenega.

Knjiga popisuje vso to ljudsko umetnost Dedine v najmanjših podrobnostih in vsebuje izredno bogato etnografsko vsebino. Razen popisovanja noš, arhitekture, običajev, razvija tudi lep spored narodnih pesmi in nazpevov, pripovedk, pravljic, narečja in domačega lekarstva.

Hvale vredno je za Dedino, da je premogla tako lepo izdajo in si s tem ovekovečila svojo lastno etnografijo v pisani besedi, s čimer se marsikateri veliko večji narod ne more ponašati.

Mia Brejčeva.

L'art populaire Hongrois. [Édité par la section ethnographique du Musée National de l'imprimerie de l'Université. — Imprimerie de l'Université Royale Hongroise, 1928, Budapest VIII, Múzeum — körút 6. Gólyavár (Dr. Czankó Elemér)]. Budapest 1928.

Knjigo pod tem imenom je izdala »Etnografska sekcija narodnega ogrskega muzeja v Budimpešti« leta 1928. Vsebuje le kratke podatke ogrske ljudske umetnosti, ki sta jo ustvarila duša in značaj ogrskega naroda. Snov je razdeljena na osem poglavij:

Prvo naznanja cilj tega dela, drugo meje predmeta, ki ga obsega, tretje pa zgodovino raziskovanja. Četrto poglavje obravnava tradicijo kot čuvaja ljudske umetnosti, peto narečje, šesto sodobno stanje slednje, sedmo poglavje načrtava celoten pregled, osmo značaj ornamentike in barv v ogrski ljudski umetnosti. Knjiga je bogato opremljena z ilustracijami, ki so po-

seбно zanimive zaradi noš in vezenin različnih ogrskih plemen.

To delo se naslanja na zgodovinsko podlago in na prilike, v katerih je živel in še živi narod. Očrtava originalnost in individualnost jedra njegove kulture in značaja. Poudarja odnosi obmejnih plemen, bodisi severnih ali južnih, ki se medsebojno navzemajo duha v ljudski umetnosti. Izraža se v njihovem načinu življenja, dalje tiste osebnosti, katere so vtisnile lice svoji okolici. Z nekaj primeri pokazuje ta knjiga v svojih lepih ilustracijah — 3240im stranmi — jasno ta odnošaj. Prav posebno poudarja značilnost kozuhov, osobito kratkih, ki imajo na slovanskih mejah dokaj njihovih smeric v sebi. — Vreden omembe je svojevrsten in zanimiv, do tal segajoč kozuh, »suba« imenovan, ki ga knjiga prav posebno poudarja zaradi najbolj karakteristične in pester ogrske ornamentike — »son jardin à fleurs«. Sicer v ogrski etnografiji cvetje izpreminja svojo prvotno naravno obliko in nastopa v najrazličnejših ornamentih, medtem ko se slovanska plemena drže bolj ali manj naturalizma. Narodlasti rad vmešava med cvetje živalske prisprodebe, osobito ptice pevke. Vse te vezenine so do najmanjše potankosti izvršene: v fileju so ogrske žene še prav posebno izurjene. — Ogrski živahni in temperamentni značaj zahteva tudi veselih in živih barv, kjer prevladuje v splošnem rdeča, zelena, rumena in črna. Vendar pa njihova sestava variira po religiji, to se pravi katoličani, kalvinci, pravoslavni in evanĝelske veroizpovedi se ločijo prav dobro po svojih lastnih barvnih sestavih. — Še celo njihovo pohištvo, kakor skrinje, postelje, stoli, zrcala itd., da, še procelja ogrskih kmečkih hiš so najpestrejšje poslikana. Kar se rezbarij tiče, so izurjeni posebno v izdelovanju

pohištva in portalov, kjer se pojavljajo brezštevilne variante.

To bi bila le z nekaj besedami izrečena vsebina knjige. Kar se to delo slovenske etnografije tiče, bi bilo prav koristno za obravnavo in proučevanje za obmejna plemena, zlasti Prekmurske, kjer se meša slovenska in ogrska ljudska umetnost.

Mia Brejčeva.

Albin Stocky, *Čechy v době bronzové*. (Natisnil Jan Štenc). Praga 1928.

Še ni dolgo, kar je prof. Stocky razveselil arheologe in zgodovinarje z impozantno publikacijo o mlajši kameniti dobi na Češkem in zopet je zagledalo svet njegovo delo o bronasti dobi njegove domovine. To delo sicer ni tako obsežno kakor prvo, ali je opremljeno z lepimi in različnimi slikami ter lapidarno pisanim tekstom. Domena Stockyjevega proučevanja je sicer neolitska doba, katero pozna kakor malokdo v Evropi, ali tudi bronasto dobo nam je lepo pojasnil. Tudi Stocky je mišljenja, da je kovinska kultura nastala v Aziji in prišla počasi v Evropo, in sicer najprej v vstočno Sredozemsko stran. Na Češkem je čista bakrena industrija bolj slabo zapazena.

Na lepo reproduciranih fotografijah keramike in metalnega orodja lahko čitatelj vidi in prouči tipe bronzaste dobe na Češkem v raznih fazah: Starejše (Unětická kultura), srednje (kultura juga in zapadnočeških gomil) in mlajše (Lužická kultura) Knovizská kultura, Milavečská kultura, Slezská kultura.

N. Županič.

K. Absolon, *New finds in fossil human skeletons in Moravia*. — J. Matiegka, *The skull of the fossil man Brno III. and the cast of its interior*. (Reprinted from the *Anthropologie* — Prague, VII—1929).